

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ ГРЕЧКИ ЗА РІЗНИХ СТРОКІВ СІВБИ

Н. М. Полторецька

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

Сівба гречки в оптимальні агротехнічні строки – одна з вирішальних умов одержання високого врожаю. Важко назвати наукову установу у районах вирощування гречки, де б не вивчали її строки сівби, оскільки невдалий вибір строку сівби призведе до ушкодження або навіть загибелі сходів від весняних приморозків; засихання квіток від літньої спеки, або загибелі посіву від осінніх приморозків. Тому дослідники прагнуть знайти такий весняний строк, коли б виключалась шкідлива дія температур.

В умовах інтенсивного землеробства все більшого значення набуває практичне застосування агротехнічних прийомів під час вирощування сільськогосподарських культур, розроблених на основі використання метеорологічної інформації і направлених на раціональне використання кліматичних ресурсів. На підставі аналізу багаторічних метеорологічних даних Д.Я. Єфіменко і Г.І. Барабаш на Сумській сільськогосподарській дослідній станції розробили спосіб визначення оптимального строку сівби гречки за рівнем термічного режиму (PTP), за яким з настанням весни вимірюють температуру ґрунту на глибині 40 см чотири рази на добу, вираховуючи середнє значення. За отриманими даними протягом 15 діб визначають рівень термічного режиму за формулою:

$$PTP = \frac{Cp_1 + Cp_2 + \dots + Cp_n}{n},$$

де, Cp – середньодобова температура ґрунту на глибині 40 см;
 n – кількість діб протягом визначення.

Оптимальний строк сівби, як вважають автори, настає при досягненні показника PTP на глибині 40 см понад 10°C .

В умовах пізньої і прохолодної весни 1976 і 1982 років на Сумській станції цей показник відмічено відповідно 16 і 18 травня. За сівби у цей строк в 1982 році отримали 19,8 ц/га зерна, раніше цього строку (8 травня) – 8,1, пізніше (3 і 18 червня) відповідно 18,9 і 19,0 ц/га.

За ранньої весни 1975 і 1983 р. закономірність також підтвердилася. У 1983 р. PTP понад 10°C наступив 5 травня і сівба у цей строк забезпечила урожайність 17,0 ц/га, раніше (26 квітня) – 14,0, пізніше (26 травня і 20 червня) відповідно 11,4 і 7,1 ц/га.

О.С. Алексеева і ін. зазначають, що строки сівби тісно пов'язані з ґрунтово-кліматичними умовами, а тому її нерідко рекомендують висівати в декілька строків. При цьому не враховується той факт, що значна частина

посівів свідомо прирікається на низьку врожайність, а значить на суттєвий недобір зерна. Найкращі умови для формування високого врожаю склалися в оптимальний строк сівби. Однак особливості сортів проявлялись в різних умовах: сорт Діадема формував найбільшу врожайність зерна за пізньої сівби, Галлея показала високу врожайність в післяукісній і післяжнивній сівбі.

В останні роки ХХ століття виведені сорти гречки різнобічного використання для безвідходної технології вирощування. Раннім строкам сівби відповідає сорт Зеленоквіткова 90, пізнім (літнім) – Кара-Даг, зрошуваному землеробству – Галлея, для рисової сівозміни зрошуваного землеробства – сорт Степова. Весь багатий науковий і виробничий досвід узагальнений у Практичному посібнику з освоєння інтенсивної технології вирощування гречки. Там рекомендується сіяти гречку під час стійкого прогрівання ґрунту на глибині 8–10 см до 12–14 °С. Оптимальний строк сівби повинен забезпечити також умови для рослин, щоб сходи не потрапили під весняні приморозки, а цвітіння і плодоутворення не збіглося із сухою і жаркою погодою. У роки з ранньою дружною весною гречку треба висівати раніше, а в роки з пізньою, холодною і затяжною весною – пізніше середніх багаторічних строків. Середньостиглі сорти доцільніше висівати раніше, а скоростиглі – пізніше.

ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАСІННЯ СОРГО ЗЕРНОВОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

Л. А. Правдива

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, м. Київ

Сорго зернове – універсальна високопродуктивна злакова культура, яка має широкі можливості використання. Ця енергетична культура є важливою і перспективною як з точки зору нарощування обсягів виробництва продукції, так і створення та використання нетрадиційних джерел енергії у сільському господарстві. В умовах зміни клімату – потепління сорго суттєво переважає за врожайністю та виходом кормових одиниць з 1 га інші традиційні культури, такі як ячмінь, соняшник і кукурудзу. Особливо сорго зернове характеризується високою енергетичною цінністю завдяки високому вмісту крохмалю в зерні. Крохмаль із сорго є також доброю сировиною для отримання цукристих речовин, на його основі виготовляють глюкозно-фруктозні сиропи, а також в процесі переробки можна отримати з гектара посівів сорго зернового близько 4,5 т/га біоетанолу.

Тому метою досліджень було дослідити вплив строків сівби та глибини загортання насіння сорго зернового на якісні показники насіння в умовах